

4. El taller narratiu

Seguint l'estel dels tallers literaris de Rincón i Sánchez-Enciso, que proposaven la redacció d'un conte literari com a taller narratiu, en l'àmbit català, l'obra *Curs de narrativa* dels valencians Antoni Espí i Tomàs Llopis (1988), fou capdavantera a oferir un plantejament alternatiu als mètodes historicistes d'ensenyament de la literatura. A partir del model d'anàlisi estructural del relat, exemplificat amb mostres de la narrativa catalana contemporània, s'aprenen els conceptes bàsics de narrativa, com a punt de partida per posar-los en pràctica en la redacció d'una narració. Aquest és el mateix plantejament dels materials de la reforma experimental (Barberà-Mallasén-Puig, 1994). La metodologia ha estat suficientment explicitada en treballs posteriors (Reyzábal, 1997; Pérez, 2002). Un model d'anàlisi de la narració, aplicada a la literatura infantil i juvenil, que contempla qüestions com ara l'estructura, la temporalitat, el narrador, el personatge, l'espai, l'època, els móns possibles i la intertextualitat, entre d'altres, és el que ens proposa Gemma Lluch (2003: 47-85).

El taller literari que nosaltres proposem, basat en consignes, l'anomenem genèricament "exercicis d'entrenament narratiu". D'aquesta manera el diferenciem del treball globalitzador: l'escriptura individual d'un conte literari o narració breu original, fent ús de tècniques narratives i de recursos literaris variats. Les consignes, destinades a la producció de textos narratius breus en un temps delimitat, poden tractar elements narratius (l'argument, el tema, els personatges, l'espai, el temps, el punt de vista...) o estímuls diversos (a partir de paraules, de textos de diari, d'imatges, d'exercicis de captació de la quotidianitat...).

El treball d'escriptura pot allargar-se fins a un trimestre i la lectura i comentari de contes literaris resulten especialment productius per l'aprenentatge dels recursos tècnics. La narració "en net" s'acompanya d'un dossier que inclou la fitxa tècnica de la pròpia narració, l'explicació de l'origen i motivació de la inspiració, els exercicis d'entrenament i la possible relació entre el llibre de lectura i el conte. De cara a l'avaluació, cal tenir en compte que totes les activitats i els treballs tendents a la producció del relat són tan importants com el mateix resultat final.

4.1 L'art de contar contes

Un contingut que cal incloure en la formació dels futurs mestres és la capacitat de contar històries. Un aprenentatge útil i necessari:

La animación a la lectura y la enseñanza de la escritura pueden y deben darse indisolublemente unidas mediante el aprendizaje sistemático del arte de contar historias. Estamos convencidos de que una historia bien contada se convierte siempre en un potente instrumento de comprensión y de interpretación del mundo. Cuando conseguimos comprometer a nuestro alumnado en la mejora de su forma de contar historias y logramos, al mismo tiempo, que reflexionen sobre la manera de entender el mundo, estamos aprendiendo cosas importantes sobre nosotros mismos y sobre nuestros vínculos con la realidad. (Delmiro, 2002: 165)

En aquest sentit, començaríem la seqüència didàctica evocant reflexions sobre vivències i records de la pròpia infantesa, evocant les experiències individuals com a contadors d'històries. Això ens acostaria als conceptes de conte i de narrador. Entrats en aquest punt caldria tractar de la importància, la necessitat i el valor educatiu dels contes. Caldria fer-ne una primera classificació: popular o rondalla, d'autor o conte literari, contemporani àlbum il·lustrat.

Abordaríem la qüestió del perfil del mestre narrador, del repertori i criteris de selecció dels contes, i de l'art d'explicar contes, amb llibre o sense, amb capacitat per a la invenció o llegits en veu alta. En aquest sentit, partiríem de les múltiples propostes que s'hi han succeït relacionades amb l'art de contar històries per a infants (Bryant, 1967; Fortún, 1991; Isbell-Raines, 2000; Lipkin, 2001; Obiols, 1999; Ortiz, 2002; Padovani, 1999; Pisanty, 1995; Woloschin-Ungar, 2001).

Podem treballar tècniques de dramatització, relacionades amb el moviment. Per exemple, per tal que el conte no siga lineal, sobretot quan l'expliquem en veu alta, podem emfatitzar la veu, però després hem de saber tornar, podem llegir, parlar en diferents tons, però sempre hem de saber com tornar. El personatge del conte pot estar quiet, adormit, lluitant, podem experimentar-ho també nosaltres en el cos amb diferents velocitats i amb diferents sentiments. També podem treballar l'ús de la pròpia veu, experimentar amb diversos sons i sorolls. Quan expliquem un conte tenim la llibertat d'afegir diversos elements narratius. Aquesta possibilitat

ens permet portar a la pràctica el treball amb els diferents estímuls amb els quals podem captar l'atenció dels nostres oients. Els estímuls visuals, provocats per adjectius tipus "era evident que...., veié amb claredat...." o sons, etc., ens permetran captar l'interès dels diferents tipus d'atenció dels qui ens escolten.

Aquest punt ens duria a plantejar la situació del conte dins el currículum d'educació infantil i d'educació primària. Analitzaríem alguns contes i practicaríem la narració des d'una òptica constructivista. També ens acostaríem a les possibilitats de les TIC, amb creacions multimèdia d'activitats a partir del conte.

Complementàriament, abordaríem el ventall de possibilitats que ens ofereix la biblioteca d'aula i la mediateca escolar.

Referències bibliogràfiques

- BARBERÀ, Blanca - MALLASÉN, Francesc - PUIG, Carme (1994) *Literatura*, València: Tabarca Llibres.
- BRYANT, Sara Cone (1967) *Com explicar contes*, Barcelona: La llar del llibre.
- DELMIRO, Benigno (2002) *La escritura creativa en las aulas: en torno a los talleres literarios*, Barcelona: Graó.
- ESPÍ, Antoni - LLOPIS, Tomàs (1988) *Curs de Narrativa*, Barcelona: Laertes..
- FORTÚN, Elena (1991) *Pues Señor... cómo debe contarse el cuento y cuentos para ser contados*, Palma de Mallorca: Olañeta.
- ISBELL, Rebecca T. - RAINES, Shirley C. (2000) *Cómo contar cuentos a los niños. Relatos y actividades para estimular la creatividad e inculcar los valores éticos*, Barcelona: Oniro.
- LIPKIN, Lisa (2001) *Aprender a educar con los cuentos*, Barcelona: Paidós.
- LLUCH, Gemma (2003): *Análisis de narrativas infantiles y juveniles*, Cuenca: Universidad de Castilla-La Mancha.
- OBIOLS, Nuria (1999) *Cómo desarrollar los valores a partir de la Literatura Infantil*, Barcelona: Ceac.
- ORTIZ, Estrella (2002) *Contar con los cuentos*, Ciudad Real: Ed. Ñaque.

PADOVANI, Ana (1999) *Contar cuentos. Desde la práctica hacia la teoría*. Buenos Aires: Paidós.

PÉREZ, Francisca (2002) *Una propuesta didáctica sobre la narración*, Barcelona: ICE-Horsori.

PISANTY, Valentina (1995) *Cómo se lee un cuento popular*, Barcelona: Paidós.

REYZÁBAL, María Victoria (1997) “Los Talleres de narrativa”, *Trípala-trápala*, 19, pp. 53-64.

WOLOSCHIN, Liliana - UNGAR, Antonio (2001) *Contar cuentos*, Barcelona: RBA.